UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

De Sententia Excommvnicationis, Svspensionis, Et Interdicti. Titvlvs XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

Idem.

INdulgentiæ *a*, quæ ab uno vel pluribus, Epiſcopis in eccleſiarum dedicationibus vel aliis quibuſcunque caſibus conceduntur, vires non obtinent *b*, ſi ſtatutum exceſſerint concilii generalis.

DE SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS, SVSPENSIONIS, ET INTERDICTI.

TITVLVS XI.

CAP. I.

Iudex qui excommunicat, ſuſpendit, vel interdicit, in ſcriptis hoc faciat, & cauſam conſcribat, & requiſitus exemplum ſententiæ tradat intra menſem. Qui contra fecerit, per menſem ab ingreſſu eccleſiæ & divinis eſt ſuſpenſus, & relaxabitur illa ſententia per ſuperiorem abſq; difficultate, & condemnabitur lator in expenſis, & aliàs pœna condigna. Si ſic ſuſpenſi celebrant ut prius, ſunt irregulares: nec abſolvuntur ab alio quàm Papa, h.d. Ioan. And.

Innocentius IV. *in concilio Lugdunenſi.*

CVm *c* medicinalis ſit excommunicatio, non mortalis: diſciplinans, non eradicans: dum tamen is, in quem lata fuerit, non contemnat: cautè provideat judex eccleſiaſticus, ut in ea ferenda oſtendat ſe proſequi, quod corrigentis fuerit *d* & medentis. Quiſquis igitur excommunicat, excommunicationem in ſcriptis proferat, & cauſam excommunicationis expreſsè conſcribat, propter quam excommunicatio proferatur. Exemplum verò hujuſmodi ſcripturæ teneatur excommunicato tradere intra menſem, ſi fuerit requiſitus, ſuper qua requiſitione fieri volumus publicum inſtrumentum, vel literas teſtimoniales confici ſigillo authentico conſignatas. Si quis autem judicum hujuſmodi conſtitutionis temerarius extiterit violator, per menſem unum ab ingreſſu eccleſiæ *e*, & divinis officiis noverit ſe ſuſpenſum. Superior verò, ad quem recurritur, ſententiam ipſam ſine difficultate relaxans *f*, latorem excommunicato ad expenſas, & omne intereſſe condemnet, & aliàs puniat animadverſione condigna ut pœna docente diſcant judices, quàm grave ſit excommunicationum ſententias ſine maturitate debita fulminare. Et hæc eadem in ſuſpenſionis & interdicti ſententiis volumus obſervari. Caveant autem eccleſiarum prælati & judices univerſi, ne prædictam pœnam ſuſpenſionis incurrant: quoniam ſi contingeret eos ſic ſuſpenſos divina officia exequi ſicut prius, irregularitatem non effugient juxta canonicas ſanctiones: ſuper qua non niſi per ſummum pontificem poterit diſpenſari.

CAP. II.

Qui petit abſolvi ad cautelam, docens excommunicationis ſententiam in ſe latam eſſe nullam, abſolvetur cujuſcunq; contradictione non obſtante: niſi dicatur & probetur intra octo dies excommunicatus pro manifeſta offenſa. Qui probat ſe excommunicatum poſt appellationem, probatione pendente in judiciis evitabitur, extra judicium verò non. h.d. Ioan. And.

Idem *in eodem.*

SOlet *a* à nonnullis in dubium revocari, an cum aliquis per ſuperiorem abſolvi poſtulat ad cautelam, dum in ſe latam excommunicationis ſententiam aſſerit eſſe nullam, ſine contradictionis obſtaculo munus ei debeat abſolutionis impendi? Et an ante abſolutionem hujuſmodi is, qui ſe offert in judicio probaturum ſe poſt appellationem legitimam excommunicatione innodatum, vel intolerabilem errorem in ſententia fuiſſe patenter expreſſum, ſit in cæteris (excepto probationis illius articulo) evitandus. In prima igitur dubitatione ſic duximus obſervandum, ut petenti abſolutio non negetur, quamvis in hoc excommunicator vel adverſarius ſe opponat: niſi eum excommunicatum pro manifeſta dicat offenſa. In quo caſu terminus octo dierum indulgeatur ſic dicenti: ut ſi probaverit quod opponit, non relaxetur ſententia, niſi prius ſufficiens præſtetur emenda, vel competens cautio de parendo juri, ſi offenſa dubia proponatur. In ſecunda verò quæſtione ſtatuimus, ut is, qui ad probandum admittitur, pendente probationis articulo, in cæteris, quæ ut actor *b* in judiciis attentaverit, interim evitetur. Extra judicium verò in officiis, poſtulationibus, & electionibus, ac aliis legitimis actibus nihilominus admittatur.

CAP. III.

Excommunicatio lata in participantes excommunicato in locutione & ſimilibus (canonica monitione non præmiſſa) non tenet. Ioan. And.

Idem *in eodem.*

STatuimus *c*, ut nullus judicum participantes cum excommunicatis ab eo, in locutione & aliis, quibus ligatur participans excommunicatione minori, ante monitionem canonicam excommunicare majori excommunicatione præſumat: ſalvis conſtitutionibus contra illos legitimè promulgatis, qui in crimine præſumunt participare damnato. Quòd ſi ex locutione & aliis quibus participans labitur in minorem, excommunicatus fortius indureſcat: poterit judex poſt monitionem canonicam hujuſmodi participantes conſimili damnare cenſura. Aliter autem in participantes excommunicatio prolata non teneat: & proferentes pœnam legitimam poterunt formidare.

CAP. IV.

Epiſcopi nullam interdicti vel ſuſpenſionis incurrant ſententiam, niſi in ſententia ſint expreſſi. h.d. Ioan. And.

Idem *in eodem.*

QVia periculum eſt Epiſcopis & eorum ſuperioribus, propter executionem pontificalis officii, quod frequenter incumbit, ut in aliquo caſu interdicti vel ſuſpenſionis incurrant ſententiam ipſo facto: Nos deliberatione provida duximus ſtatuendum, ut Epiſcopi & alii ſuperiores prælati nullius conſtitutionis occaſione, ſententiæ ſive mandati prædictam incurrant ſententiam nullatenus ipſo jure: Niſi in ipſis de Epiſcopis expreſſa mentio habeatur.

CAP. V.

Hujus decretalis quinq; ſunt dicta. Primum, quòd Archiepiſcopus ſententias latas à ſubditis ſuorum ſuffraganeorum niſi hoc habeat de conſuetudine, non relaxet. Secundum, quòd generalis ſententia Archiepiſcopi ligat tantùm ſubditos. Tertium, quòd pro præteritis vel præſentibus culpis, monitione non præmiſſa, ab eis lata ſententia eſt injuſta. Quartum, quòd pro futuris culpis vel jam commiſſis, ſcilicet niſi ſatisfaciant,

---

a *Vide B. Thom. in quæſtionibus additis ad 3. part. q. 16. art. 3.* b *Vide l. jusjurandum quid ex conventione. §. 1. ff. de jurejur. & l. falſus. ff. quod cum fal. tu. Font.* c *Vide conc. Trid. ſeſſ. 25. de reform. c. 3. & cur excommunicatio dicatur medicinalis, luculenter docet Ioannes Roffenſis adverſus Lutherum, art. 2. & Covarruvias in cap. alma mater. de ſenten. excomm. l. 6. in init.* d *al. eſt.* e *Nota hîc ex mente Dominici, quòd non poterit domi in oratorio celebrare. Font.* f *Vide l. prolatam. C. de ſent. & inter. omn. jud. Font.*

---

a *Vide Abb. Felin. & alios in c. Apoſtolicæ. ext. de except. ubi multa tradunt de abſolutione ad cautelam* [illegible] b *Vide Dec. in c. intelleximus. extra de judiciis.* c *De participantibus cum excommunicatis, vide c. ſicut Apoſtolus. 11. q. 3. & ibi latè Turrecr. & B. Thom. in quæſtionibus additis ad 3. part. q.* [illegible] *art. 1. 2. & 3.*

municare non debent: niſi mora, culpa, vel offenſa, vel alia juſta cauſa ſubſit. Quintum, quòd in univerſitatem vel collegium non feratur excommunicationis ſententia: ſed in illos, qui culpabiles extiterunt. Ioan. And.

Idem. *a*

ROmana eccleſia: & infrà. Cæterùm interdicti, ſuſpenſionis, vel excommunicationis ſententias latas ab officialibus Archidiaconorum, ſeu quibuslibet aliis juriſdictionem habentibus, ſuffraganeorum Remen. eccleſiæ ſubditis, Remen. Archiepiſcopus & ejus officiales (omiſſis ipſis excommunicationibus) non relaxent: ſalva contraria ſuper hoc conſuetudine, ſi quam habent. Porrò excommunicationum ſententiæ à Remen. Archiepiſcopo, ſuiſque officialibus generaliter promulgatæ, ſubjectos ejusdem juriſdictioni Archiepiſcopi tantùm ligant. Sed nec in ſpecie nec in genere pro culpis & offenſis præteritis vel præſentibus, excommunicationum ſententias abſque competenti monitione præmiſſa promulgeant, & ſi contrà præſumpſerint, injuſtas noverint eſſe illas. Caveant etiam, ne tales ſententias excommunicationis *b*, ſive ſpecialiter, ſive generaliter, in aliquos pro futuris culpis, videlicet ſi tale quid fecerint, vel etiam pro jam commiſſis ſub hac forma, ſi de illis intra tale tempus minimè ſatisfecerint, proferre præſumant: niſi mora in exhibenda ſatisfactione vel culpa ſeu offenſa præceſſerit, quibus meritò ad injungendam ſatisfactionem hujuſmodi, & taliter prohibenda ſimilia inducantur: aut alia rationabilis (quam in ipſis ſententiis exprimant) cauſa ſubſit. In univerſitatem vel collegium proferri excommunicationis ſententiam penitus prohibemus: volentes animarum periculum vitare, quod exinde ſequi poſſet, cùm nonnunquam contingeret innoxios hujuſmodi ſententia irretiri: ſed in illos duntaxat, de collegio vel univerſitate, quos culpabiles eſſe conſtiterit, promulgetur.

CAP. VI.

Tutatus contra potentiam temporalem etiam ſpirituali gladio, ſcilicet eccleſiaſtica cenſura, ſe tueri poteſt. h. d. Ioan. And.

Idem *in eodem.* c

DIlecto filio Decano Aurelianenſi: & infrà. Præterea cùm omnes leges, omniaque jura vim vi repellere, cunctiſque ſeſe defenſare permittant, licuit *d* utique ipſi Decano (ſi prædictus ballivus eum bonis ſuis mundanis injurioſè ſpoliare, vel ea violenter occupare præſumpſerit, ut ſuperius eſt expreſſum) contra illius violentiam injuriamque ſe tueri. Et quoniam adverſus ejus nimiam potentiam ſufficiens temporalis defenſio ſibi fortè non aderat, potuit ſe etiam ſpiritualiter, gladio videlicet utendo eccleſiaſtico, defenſare, ac recurrere propter hoc ad arma ſpiritualia, quæ ſunt eccleſiæ propria, & pro ſuo munimine illis uti: præſertim cùm dictus ballivus poſt latas in eum ab *e* eodem Decano ex aliis cauſis excommunicationis ſententias (ſicut idem Decanus aſſeruit) ipſum tanquam exinde provocatus, ſententiis ipſis contemptis, bonis ſpoliaſſet eiſdem: & propter hoc poſtmodum ipſe Decanus ſententiam tulerit interdicti, tanquam ſpiritali ſe mucrone defendens contra illius injuriam & violentiam, ſibi ab eodem occaſione prædictarum ſententiarum, & in ipſarum contemptum illatam. Et quidem cùm liceat cuilibet ſuo vicino vel proximo pro repellenda ipſius injuria ſuum impartiri auxilium; imò ſi poteſt & negligit, videatur injuriantem fovere, ac eſſe particeps ejus culpæ: licuit profectò ipſi Decano proprio ſibimet ſubvenire ſubſidio, & ſuammet temporalem injuriam ſua propria ſpiritali defenſione tueri: ſicque utrumque quodammodo gladium & temporalem & eccleſiaſticum, alterum videlicet altero adjuvare: maximè quia hi duo gladii conſueverunt (exigente neceſſitate) ſibi adinvicem ſuffragari, & in juvamen alterius ſubventione mutua frequentius exerceri.

a *Al. ita: Idem in eodem. al. ita: Innocentius quartus, in concilio Lugdunenſi.* b *Dictio, excommunicationis, deeſt in antiquioribus exempl. etiam impreſſis.* c *in manuſc. deſunt hæc duo verba, in eodem.* d *Vide Dec. in c. cùm non ab homine, in primo not. de jud. & in c. ſignificaſti. de off. deleg.* e *Hæc verba, ab eodem Decano: deſunt in manuſcriptis.*

CAP. VII.

Excommunicatos à ſubditis ſuffraganeorum, Archiepiſcopi non poſſunt abſolvere: ſed excommunicatos à ſuffraganeis vel officialibus bene, ſi ad eos appellatum fuerit. h. d. Ioan. And.

Idem.

VEnerabilibus: & infrà. Cæterùm Rothomagen. Archiepiſcopo vel ejus officiali non licet excommunicatis ab Archidiaconis vel aliis ſubditis ſuffraganeorum ipſius Archiepiſcopi (cùm nec excommunicantium nec excommunicatorum ſint judices) abſolutionis beneficium impartiri: excommunicatos autem ab ipſius ſuffraganeis vel eorum officialibus poſſunt abſolvere, ſi ab ipſis litigantibus ad eos *a* fuerit provocatum. Neutra verò partium appellante, ſi qua ipſarum per Archiepiſcopum vel ejus officialem ab excommunicatione contra eam lata pro reliqua poſtulet ſe abſolvi: vel aliàs coram eis de parte adverſa querimoniam ſine appellationis interpoſitione deponat: non eſt in hoc ab ipſis (cùm ſui non ſint judices) audienda. Sed ſi excommunicatus deponat apud eos de ſuffraganeo, ut imponatur ei pœna, & pro ſuo intereſſe ſuper injuſta excommunicatione querelam; audire utique debent eum: ſecus autem ſi conqueratur de ipſo, ut relaxetur hujuſmodi ſententia contra ſe ab eo pro alio promulgata: quoniam tueri hanc cauſam non ad ipſum ſuffraganeum, ſed ad eum pro quo eſt ſententia lata, ſpectat. Attamen ſi ſuffraganeus vel extra judicium pro ſuorum defenſione *b* jurium, vel etiam in judicio ex ſuo procedens officio *c*, inquirendo videlicet vel ſimile quid agendo, aliquem excommunicet: in hoc caſu conveniendus eſt ipſe ſuffraganeus coram Archiepiſcopo, vel ejus officiali: quia ipſius intereſt defendere cauſam ſuam.

Archiepiſcopus in caſibus, in quibus juriſdictionem habet, ante cognitionem cauſæ abſolvit excommunicatum ad petitionem partis, vel ex officio, niſi dicatur excommunicatus pro manifeſta offenſa vel contumacia: & contumaciæ præſumptæ & manifeſtæ ponit exempla. h. d. Ioan. And.

Porrò Archiepiſcopus vel ejus officiales excommunicatos à ſuffraganeis, ſemper antequam audire cauſam incipiant, in caſibus, in quibus eis juriſdictio competit, juxta eccleſiæ formam debent abſolvere: utpote ſi poſt diffinitivam fuerit excommunicationis ſententia promulgata, & ad eos *d* fuerit appellatum: exceptis caſibus, in quibus jura prohibent poſt ſententiam appellare. Similiter ſi ſuffraganeus extra judicium excommunicet aliquem pro ejus offenſa, vel pro ſui defenſione juris, & ſuper hoc querimoniam ille proponat, eſt ille primitus juxta formam eccleſiæ abſolvendus: niſi ſuffraganeus probaturum ſe offerat, quòd pro manifeſta offenſa excommunicationis eum vinculo innodavit. Idem eſt, etiam ſi quenquam pro præſumpta contumacia (videlicet quia citatus præfixo ſibi termino non comparuit) excommunicatione conſtringat:

a *Amplius in alio caſu no. ut per Abbatem in ca. in literis. de off. deleg. ubi vide omninò Decium.* b *Vide no. in cap. novit. de off. leg. & Inn. c. ex parte. ſuprà de verb. ſigni. Font.* c *Vide Inno. c. humilis. de major. & obedien. Bart. in l. 2. de adult. ff. Fontan.* d *Al. ipſos.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

quia ſi ſit ligatus, propoſita querimonia *a* petat ab Archiepiſcopo ſe abſolvi, ſive quando ſuffraganeus ex ſuo proceſſit officio, ſive quando eſt ad ipſum Archiepiſcopum ante ſententiam diffinitivam appellatum, & ab adverſario proponatur, quòd abſolvendus non ſit, nec pandi ei debeat judicii aditus, niſi prius expenſas reſtituat, & judicio ſiſti exhibeat cautionem: ipſeque reſpondeat, quòd rectè contumax reputari non debet, pro eo quòd in itinere captus, vel etiam alio impedimento detentus in termino comparere nequivit: tunc protinus ſibi juxta formam eccleſiæ, beneficium debet abſolutionis impendi. Secus autem ſi ſe contumacem confiteatur, vel aliàs de contumacia ſua conſtet, quia fortè prædixerat in judicio quòd minimè compareret: tunc enim (cùm manifeſta ſit contumacia, & manifeſta reputetur offenſa) non eſt ei (niſi primò expenſarum ſatisfactione, ac de ſtando judicio cautione præſtita) abſolutio impendenda. Et hoc ipſum eſt in ſimilibus obſervandum: ſicut ſi aliquis ad certum locum citetur, & ille proponat ipſum non eſſe ſibi tutum, & judex poſtea in eum (quia non probavit hoc, nec comparuit) ſententiã excommunicationis promulget: nam tunc ſi excommunicatus ipſe ad ſuperiorem appellet, & ante omnia ſe ab eo petat abſolvi (cùm probare coram eo velit ipſum locum non exiſtere ſibi tutum) in hoc eſt proculdubio audiendus, cùm præſumpta ſolummodo ejus contumacia videatur. Sed ſi judex pronunciaſſet locum illum eſſe idoneum & ſecurum, & ille non comparuiſſet, ac ideò excommunicaſſet eundem: ipſe poſtmodum ſuper hoc (niſi poſt latam interlocutoriam intra decendium provocaſſet) nullatenus audire debet.

Excommunicatio lata poſt appellat. interpoſitam ex cauſa probabili, non ſtatim pronuntiatur nulla: ſed fieri poteſt relaxatio ad cautelam, etiam antequam incipiat de veritate cauſæ cognoſcere. Item ſi dicatur lata per intolerabilem errorem, & in contrarium error ille probabiliter defendatur. Ioan. And.

Sed ſi ex cauſa legitima ſeu probabili quis appellet, puta quia locus non eſt tutus, & poſt appellationem hujuſmodi excommunicatione ligetur, ac deinde conſtet ſuperiori, quòd ad ipſum ex tali cauſa extitit provocatum: non tamen illicò pronunciare debet excommunicationis ſententiam fore nullam, ſed poteſt eam ad cautelam juxta formam eccleſiæ relaxare.

Si certum eſt excommunicationem eſſe juſtam, fit remiſſio: ſi certum eſt eam injuſtam, non fit: ſi eſt dubium, fieri poteſt relaxatio; ſed honeſtius eſt remittere. tenet tamen relaxatio, ubi Archiepiſcopus eſt judex, licet non fiat remiſſio. h.d. Ioan. And.

Sanè ſi certum eſt excommunicationis ſententiam eſſe *b* juſtam, velut cùm propter manifeſtum exceſſum eſt in aliquem promulgata, ſuperior judex (niſi periculum ſit in mora) excommunicatum ad excommunicatorem prorſus remittere debet: nec debet eum abſolvere, niſi excommunicator requiſitus malitioſè illi abſolutionis beneficium deneget exhibere. Si verò conſtet hujuſmodi ſententiam eſſe injuſtam, nequaquam remittendus eſt ad ſuum excommunicatorem excommunicatus, ſed debet ſine difficultate aliqua mox abſolvi. Quòd ſi dubitetur, utrum juſta ſit vel injuſta, ſuperior (niſi excommunicatori deferat) relaxare juxta formam eccleſiæ poteſt illam, quanquam honeſtius & convenientius agat, ſi ei deferat in hoc caſu. Vbi autem ſuperiori competit de excommunicatione cognoſcere, abſolutio ſeu relaxatio, quam ipſe fecerit, tenet, licet forſitan ſit juſta: quoniam etſi contra jus litigatoris, non tamen contra jus conſtitutionis abſolvit.

Archiepiſcopus in caſibus, in quibus excommunicare poteſt, ſi conſuetudo habet, emendas pecuniarias exigere poteſt. h. d. Ioan. And.

a *Per viam ſupplicationis, reſtitutionis in integrum, appellationis. Dom. Font.* b *Al. fore.*

Denique à ſubditis ſuffraganei emendas pecuniarias poteſt Archiepiſcopus ſecundùm conſuetudinem regionis exigere, in caſibus, in quibus ei licet eos excommunicationis vinculo innodare.

Summatur ſuprà in §. ſed ſi ex cauſa. ibi videas.

Poteſt quoque Archiepiſcopus beneficium abſolutionis juxta formam eccleſiæ nonnunquam impendere ad cautelam: utpote ſi aſſeritur in excommunicationis ſententia, intolerabilem errorem fuiſſe patenter expreſſum, id eſt, aliquid ſub vi præcepti vel mandati aperti ibi contineri, quod communiter vel in ſuo genere eſt peccatum: veluti ſi dicat fortè aliquis, ſe à ſuffraganeo excommunicatũ fuiſſe, pro eo quòd eleemoſynam pauperi tribuebat, vel quia faciebat aliquid aliud, quod in ſe bonum eſt, aut quia non operabatur id, quod ſine illo illicitum eſt & pravum, & ſuffraganeus ipſe aſſerat quòd pro digna & rationabili cauſa, vel pro conſervanda vel exequenda juſtitia hoc illi prohibuiſſet, vel etiam injunxiſſet: nam tunc Archiepiſcopus ad cautelam abſolvere poteſt eum.

Summarium habeo ſuprà in §. Sed ſi ex cauſa ibi vide.

Similiter ſi aliquis proponat ſe ante diffinitivam ſententiam in judicio, vel extra, poſt appellationem ex cauſa legitima interpoſitam, vinculo excommunicationis adſtrictum: poteſt Archiepiſcopus, poſtquam ſibi de hoc conſtiterit (etiam priuſquam incipiat de veritate cauſæ appellationis cognoſcere) abſolutionis illi beneficium ad cautelam juxta formam eccleſiæ impertiri.

CAP. VIII.

Iudex eccleſiaſticus compellit judicem laicum repellere excommunicatos ab actibus judiciariis ſibi prohibitis. h.d. Io. And.

Alexander IV.

DEcernimus, ut judices ſeculares per cenſuram eccleſiaſticam ab eccleſiaſticis judicibus (canonica monitione præmiſſa) repellere excommunicatos ab agendo, patrocinando *b* & teſtificando in ſuis cauſis & judiciis compellantur.

CAP. IX.

Non valet excommunicatio lata in participantes, niſi fuerint moniti nominatim. Et canonica monitio datur, cum ſuis dierum intervallis; niſi neceſſitas facti aliud ſuadeat. hoc dicit. Ioan. Andr.

Gregorius X. *in concilio generali Lugdun.*

COnſtitutionem felicis recordationis Innocentii Papæ quarti, prædeceſſoris noſtri, quæ prohibet participantes *c* excommunicatis ea participatione, quæ ſolùm minorem excommunicationem inducit (monitione canonica non præmiſſa) majori excommunicatione ſupponi, decernens promulgatam aliter excommunicationis ſententiam non tenere: ad tollendum omnem ambiguitatis ſcrupulum declarantes decernimus, ita demum eſſe monitionem canonicam in hoc caſu, ſi aliis rite ſervatis eos qui monentur, exprimat nominatim. Statuimus quoque, ut inter monitiones, quas (ut canonicè promulgetur excommunicationis ſententia) ſtatuunt præmitti, judices ſive monitionibus tribus utantur, ſive una pro omnibus, obſervent aliquorum dierum competentia intervalla; Niſi facti neceſſitas aliter ea ſuadeat moderanda. d

CAP. X.

Relatio ad cautelam, in generali interdicto non habet locum. h.d. Domin.

a *De Anch. hic remittit ad 23. q. 5. c. ſi vos. 11. q. 3. ſi quis cuilibet. Font.* b *Quod lucratur patrocinando, debet excommunicatus reſtituere, vel erogare in pauperes: quia male eſt quæſitum. ca. cum ſit. de Iuda. Font.* c *Vide Fran. Are. l. 1. ff. de ... obl. ca. lex divina. 27. q. 2. & mutis dicemus loquens etiam, ubi ... expreſſè meminit de ve. cap. cum apud. de ſponſ. Font.* d *Vide Bald. in l. de preci. imp. offer. Dom. Font.*

Idem

Idem *in eodem.*

PRæſenti generali declaramus edicto, beneficium relaxationis ad cautelam quoad interdicti ſententias in civitates, caſtra vel quælibet alia loca, ſive terras aliquas generaliter promulgatas, locum aliquatenus non habere.

CAP. XI.

Primò excommunicat certis limitationibus dantes licentiam offendendi in perſonis vel rebus ſuis, vel ſuorum: exercentes contra aliquos eccleſiaſticam cenſuram, vel exerceri facientes, vel il conſervantes. Secundò ibi, eadem. pœnam prorogat ad utentem, vel motu proprio ad agentem. Tertiò, qui autem. pœnam aggravat. h.d. Ioan. And.

Idem *in eodem.*

QVicunque pro eo, quòd in Reges, principes, barones, nobiles, ballivos, vel quoslibet miniſtros eorum, aut quoſcunque alios excommunicationis ſuſpenſionis, ſeu interdicti ſententia fuerit promulgata, licentiam aliquo dederint occidendi, capiendi alias in perſonis, aut bonis ſuis, vel ſuorum *a*, gravandi eos, qui tales ſententias protulerunt, ſive quorum ſint occaſione prolatæ, vel eaſdem ſententias obſervantes, ſeu taliter excommunicatis communicare nolentes (niſi licentiam ipſam in integra revocaverint, vel ſi ad bonorum captionem occaſione ipſius licentiæ ſit proceſſum, niſi bona ipſa fuerint infra octo dierum ſpacium reſtituta, aut ſatisfactio pro ipſis impenſa) eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrant. Eadem quoque ſententia ſint innodati omnes, qui auſi fuerint prædicta licentia data uti, vel aliquod præmiſſorum, ad quæ committenda dari licentiam prohibuimus, aliàs committere ſuo motu. Qui autem in eadem ſententia permanſerint duorum menſium ſpacio, extunc ab ea non poſſint, niſi per ſedem Apoſtolicam, abſolutionis beneficium obtinere.

CAP. XII.

Si maleſactor captus à judice laico dicit ſe clericum, hujus rei cognitio ad judicem eccleſiaſticum ſpectat. Et ſi notoriè, vel publica fama, vel communi æſtimatione habetur pro clerico, ſtatim remittitur. Item ſi prius ſe gerebat pro clerico, & modò deprehenſus fuit in habitu clericali. Si autem prius gerebat pro laico, licet modo in clericali habitu deprehenſus fuerit, non fiet remiſſio, donec fuerit de clericatu probatum, ſed interim contra eum judex in nullo procedit. h.d. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

SI judex *b* laicus maleſactorem captum detineat, & is ſe clericum dicens ad curiam eccleſiaſticam petat remitti, vel curia ipſa eum tanquam ſuum clericum repetat, judice illum inficiante clericum, ac ob hoc minimè remittendum: dubitationis hujuſmodi, an ſcilicet ſit, qui reperitur clericus, ad judicem eccleſiaſticum (quia de re eccleſiaſtica & ſpiritali, vocato tamen judice ſeculari, vel alio, cujus intereſt) cognitio pertinebit. Et ſi notorium fuerit, quod idem maleſactor ſit clericus, qui hujuſmodi privilegio gaudere debeat, ſtatim abſque alia cognitione, vel fama publica de hoc conteſtit, aut ipſe pro clerico communiter habebatur: in continenti etiam ante cognitionem de clericatu, eccleſiaſticæ curiæ debet reddi. Idem eſſe cenſemus, ſi reus ipſe ante deprehenſionem pro laico publicè ſe non gerens, deprehenſus fuit in habitu clericali, tonſuram videlicet, & veſtes deferens clericales: nam talem debemus clericum (donec conſtet de contrario) reputare. Sicut de illo, qui in poſſeſſione ingenuitatis exiſtit, ſi dicatur ab alio libertinus, legalis ſanxit auctoritas, ut probandi neceſſitate non ipſe, ſed adverſarius adſtringatur. Iuſtum eſt enim ut ipſe talis, quem geſtat ex habitu (quouſque appareat aliud) præſumatur, qualis is eſſe, cujus fert habitum, comprobatur. Ex ſtigmate namque conſueto Fabricenſibus *a* imprimi, latitans Fabricenſis agnoſcitur. Et cuſtodes aquarum (quos hydrophylacas nominant) quæ eis infigi ſolet annotatione ſignati, maniſeſti ſunt omnibus, & angariarum nomine non tenentur. Iſque ſtatus alicujus eſſe videtur, in quo ipſe deprehenditur, donec contrarium doceatur *b*. Non ſic autem volumus obſervari, ſi ante deprehenſionem pro laico publicè ſe gerebat, ac pro tali communiter habebatur, quamvis deprehenſionis tempore repertus fuerit in habitu clericali: tunc enim reſtituendus non eſt, quouſque fidem de titulo fecerit clericali, cujus eidem probationis onus incumbat, propter præſumptionem, quæ adverſus ipſum orta eſt ex declaratione laicalis habitus præcedenti. Contra eum tamen interim quivis proceſſus judicis penitus conquieſcat.

CAP. XIII.

Non tenet ſuſpenſio vel interdictum lata in participantes, non præmiſſa monitione canonica. h.d. Ioan. And.

Idem.

STatutum Gregorii Papæ X. factum ad declarationem conſtitutionis Innocentianæ, quæ prohibet participantes excommunicatis ea participatione, quæ ſolùm *c* minorem inducit, majore excommunicatione ligari monitione canonica non præmiſſa: in ſuſpenſionis & interdicti ſententiis (quæ pro hujuſmodi participatione plerunque ab ordinariis vel delegatis *d* judicibus promulgantur) præcipimus inviolabiliter obſervari. Decernentes eaſdem ſententias non tenere aliter promulgatas.

CAP. XIV.

Per negligentiam non proſequentis debito tempore appellationem, excommunicatio poſt eam lata non convaleſcit: ſed poterit tunc denunciari, & debebit vitari, donec de ſententia docuerit. h.d. Ioan. And.

Idem.

LIcet excommunicationis ſententia poſt appellationem legitimam promulgata, per negligentiam appellantis, appellationem ſuam minimè proſequentis, non ratificetur, nec etiam convaleſcat: excommunicatus tamen nominatim, vel ſpecialiter & expreſſe, qui poſt appellationem legitimam excommunicationis ſententiam aſſerit in ſe latam: ſi appellationem eandem intra tempus *e*, ad ipſam proſequendam ab homine, vel à jure ſtatutum, non fuerit (ut debuit) proſecutus, lapſo eodem tempore excommunicatus publicè nunciari, & nedum in judicialibus, ſed etiam in extrajudicialibus evitari, ac à legitimis actibus removeri debebit, quouſque quod poſt appellationem legitimam excommunicatus fuerit, vel alias de ipſius ſententiæ docuerit nullitate.

CAP. XV.

Prælatus capi faciens & includens, etiam per laicos, clericum nondum incorrigibilem, excommunicatus non eſt: nec etiam ipſi capientes. Secundò dicitur, ſi talis dat fidejuſſores de parendo juri, detineri non debet: niſi juſta cauſa id ſuadeat. h.d. Ioan. And.

---

a *Vide Bald. in l. his rebus. ff ſol. matrim. Bart. in l. nam & Servius. ff. de neg. geſt. & l. quoniam multa. C. ad leg. Iul. de vi. & c. ſicut nob. de teſtib.* Font. b *Vide Alex. conſ. 8. l. 1. & conſ. 61. l. 4. Bald. in l. ſi quis per calumniam. C. de Epiſcop. & cleric. canoniſtas, in c. cum non ab homine. ext. de jud. late Covarru. in pract. queſt. c. 33. & Grammaticum deciſ. 81.*

a *Vide Alciatum l. 1. prætermiſſorum, verbo militia.* b *Vide c. tuam. de ord. cog. l. præſens. C. ad l. Iuliam de plag.* c *al. ſolam.* d *Nota quòd delegati poſſunt excommunicare, ſuſpendere, interdicere: quanquam hoc in literis delegationis non exprimatur, ſecundùm Doct. vide not. ſuper cod. ſtatuimus.* Font. e *Vide Abbat. in c. teſtimonium. ext. de teſtib.*

Idem.

SI *a* clericos tuæ jurisdictioni ſubjectos propter commiſſos exceſſus, etiam per laicos capi facias, & eos (ne fugiant) in carcere pœna debita poſtea caſtigandos includas: te vel capientes eoſdem (licet nondum appareat incorrigibiles illos eſſe) nulla credimus excommunicatione innodari. Cùm in his (niſi aliàs ex propoſito excedatur in ipſis) temeritas vel injuria nequeat deprehendi. Eoſdem quoque clericos ſi de parendo juri tibi fidejuſſoriam dederint cautionem, detinere non debes: niſi exceſſus enormitas, vel alia cauſa rationabilis eos ſuaſerit detinendos.

CAP. XVI.

Interdicto clero non eſt interdictus populus, nec è converſo. Interdicta civitate propter delictum domini, cives non interdicti extra ipſam audiunt divina. Interdicto populo ſingulares de populo intelliguntur interdicti. h.d. Ioan. And.

Idem.

SI ſententia interdicti proferatur in clerum, non intelligitur (niſi aliud ſit expreſſum in ea) interdictus populus: nec etiam è converſo. Vnde uno interdicto ipſorum, alius licitè admittitur ad divina. Cæterùm cùm propter delictum domini, vel rectoris, eſt civitas interdicta, cives ejuſdem (qui culpabiles non exiſtunt, dummodo & ipſi propter dominum, vel rectorem puniendum in eis non fuerint interdicti) poſſunt extra ipſam licitè intereſſe divinis. Cùm verò alicujus terræ populus interdicto nodatur, ſingulares ex eo perſonæ, quas interdictas eſſe conſtat, (ne ſententia effectu careat, cùm divinorum auditio, & ſacramentorum perceptio populo ut univerſis non competant) non debent alicubi (caſibus expreſſis à jure duntaxat exceptis) audire divina, vel eccleſiaſtica recipere ſacramenta.

CAP. XVII.

Interdicta civitate, ſuburbia & continentia ædificia dicuntur interdicta. Et interdicta eccleſia, capella contigua, & cœmeterium contiguum dicitur interdictum. h.d. Ioan. And.

Idem.

SI civitas *b*, caſtrum, aut villa, ſubjiciantur eccleſiaſtico interdicto, illorum ſuburbia, & continentia ædificia eo ipſo intelligi volumus interdicta. Nam licet prædicta videantur aliàs murorum ambitu terminari, hoc tamen caſu ne vilipendi valeat ſententia interdicti (quod fieret ſi poſſet in ipſorum ſuburbiis, vel continentibus ædificiis licitè celebrari, ut prius) expedit interpretationem fieri latiorem. Ratione quoque ſimili ſi ſit eccleſia interdicto ſuppoſita *c*, vel ſubjecta, nec in capella ejus celebrari, nec in cœmeterio ipſius eidem eccleſiæ contiguis poterit ſepeliri. Secus ſi ei contigua non exiſtant.

CAP. XVIII.

Celebrans ſcienter in eccleſia polluta, vel præſente excommunicato majori excommunicatione, irregularitatem non contrahit. Domin.

Idem.

IS, qui in eccleſia ſanguinis aut ſeminis effuſione polluta, vel qui præſentibus majori excommunicatione nodatis, ſcienter celebrare præſumit, licet in hoc temerariè agat, irregularitatis tamen (cùm id non ſit expreſſum in jure) laqueum non incurrit.

Scienter celebrans in loco interdicto, in caſibus non permiſſis, irregularis & ineligibilis eſt. h.d. Dom.

Is verò, qui ſcienter in loco celebrat ſuppoſito interdicto (niſi ſuper hoc privilegiatus exiſtat, aut à jure ſit conceſſum eidem) irregularitatem incurrit: à qua nequit per alium, quam per Romanum Pontificem liberari, & adeò efficitur ineligibilis, quòd nec ad eligendum cum aliis debebit admitti.

CAP. XIX.

Tempore interdicti chriſma die cœnæ domini confici poſſe, hoc dicit.

Idem.

QVoniam *a* in baptiſmo & confirmatione (quæ non dum pueris, ſed adultis, propter mortis periculum, exhiberi poſſunt licitè, tempore interdicti) chriſmatis utimur unctione: poſſe (licet terra interdicta exiſtat) chriſma die cœnæ domini confici, dubium non exiſtit.

CAP. XX.

Suſpenſus ab ingreſſu eccleſiæ, in ea divina celebrans, fit irregularis. Et moriens impœnitens ſuſpenſione illa durante, caret eccleſiaſtica ſepultura. Et ſuſpenſio ab ingreſſu eccleſiæ vel officio per appellationem ſequentem non ſuſpenditur. h.d. Dom.

Idem.

IS, cui eccleſiæ interdictus ingreſſus (cùm ſibi per conſequens cenſeatur in ipſa divinorum celebratio interdicta) irregularis efficitur, ſi contra interdictum hujuſmodi divinis in ea ſe ingerat, in ſuo agens officio ſicut prius. Talis quoque ſi hoc interdicto durante decedat, non debet in eccleſia vel cœmeterio eccleſiaſtico (niſi [illegible] pœnituerit) ſepeliri. Sanè ſicut excommunicatio, ſic ab officio vel ab ingreſſu eccleſiæ lata ſuſpenſio, aut ipſius effectus, per appellationem ſequentem minimè ſuſpenduntur.

CAP. XXI.

Religioſum, clericum verberantem, abſolvit Epiſcopus, in caſu quo abſolveret clericum. h.d. Dom.

Idem.

REligioſo, qui manus violentas in clericum ſecularem injecit (ne hoc prætextu habeat materiam evagandi) poterit ab Epiſc. eo caſu abſolutionis beneficium exhiberi, quo ſeculari clerico poſſet, ſi alium clericum percuſſiſſet.

Verberans novitium religionis, excommunicationem incurrit. h.d. Dom.

Quamvis *c* autem is, qui religionem ingreditur, religioſus cenſeri cum effectu non poſſit, donec ſit tacitè vel expreſsè profeſſus: ſi quis tamen violentas manus in eum injiciat, excommunicationis latæ à canone vinculum non evadit.

CAP. XXII.

Abſolutus propter mortis periculum, vel aliud impedimentum ab eo, à quo aliàs non poterat, ſi ceſſante impedimento ſe non præſentat, cùm commodè poteſt, ei, à quo aliàs abſolvi debebat, recidit in eandem ſententiam. Idem in abſoluto, qui ſe debet alicujus conſpectui præſentare, ſi hoc non faciat. Ioan. And.

Idem.

EOs qui à ſententia canonis vel hominis (quem ad illum, à quo aliàs de jure fuerant abſolvendi, nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud impedimentum legitimum pro abſolutionis beneficio habere recurſum) ab alio abſolvuntur: ſi ceſſante poſtea periculo, vel impedimento hujuſmodi ſe illi, à quo his ceſſantibus abſolvi debebant, quàm citò commodè poterunt, contempſerint præſentare, mandatum ipſius ſuper [illegible] lis, pro quibus excommunicati fuerant, humiliter recepturi & ſatisfacturi, prout juſtitia ſuadebit: decernimus (ne ſic cenſuræ illudant eccleſiaſticæ) in eandem ſententiam recidere ipſo jure. Idem ſtatuimus de his, quibus (cùm à ſed. Apoſt. vel à legatis ipſius, abſol-

a Vide Al. conſ. 8. l. 1. incip. videtur ſuper primo dubio. & conſ. 149. l. 6. incip. in cauſa inquiſitionis. b Et an appellatione civitatis veniant terræ ſibi recommendatæ, vide Ancha. in Cle. ne Roman. §. ſanè. de elect. ubi aſſerit non venire, & quæ ſit ratio, vide Cur. in conſ. 204. l. 2. & quid veniat appellatione civitatis, tradit Fel. in c. Rodulphus. ext. de reſcript. c Hæc duo verba, ſuppoſita vel, deſunt in manuſc. cod.

a Vide text. & ibi doct. in ca. non eſt. in ſi. extr. de [illegible]
b In manuſcriptis codicibus ita; niſi prius pœnituerit, &c.
c Vide Fel. c. cùm deputati. extr. de jud. & laſi. leg. pen. ff. de jur. omn. jud.

abſolutionis beneficium, à quibuſvis ſententiis conſequuntur) injungitur, ut ordinariorum ſuorum, vel aliorum quorumlibet ſuſcepturi pœnitentiam, ab eiſdem ſe conſpectui repræſentent, & paſſis injuriam, ſeu iis, quibus propter hoc obligati exiſtunt, ſatisfactionem exhibeant competentem: ſi hæc quum primùm commodè poterunt, non curaverint adimplere.

CAP. XXIII.

Si percuſſionem in clericum ſine meo mandato, tamen nomine meo factam, ratam habeam, excommunicatus ſum: ſecus ſi meo nomine non ſit facta. Ioannes Andr.

Idem.

CUm quis abſq; tuo mandato manus injicit *a* in clericum tuo nomine violentas, ſi hoc ratum habueris, excommunicationem latam à canone incunctanter incurris: cùm ratihabitio retrotrahatur, & mandato debeat comparari. Si verò injectio eadem tuo nomine non ſit facta, tunc licet pecces ratam habendo eandem, non tamen propter hoc excommunicationis ullius *b* vinculo innodaris. Cùm quis ratum habere nequeat, quod ejus nomine non eſt geſtum.

CAP. XXIV.

Tempore interdicti etiam ſani ad pœnitentiam admittuntur: niſi ſint excommunicati, qui non niſi in mortis articulo admittentur: vel niſi cauſam dederint interdicto, qui non admittentur, niſi ſatisfaciant, vel caveant prout poſſunt. Item illo tempore miſſa & alia divina officia ſub pœna diſtributionum, ſicut prius, in eccleſiis celebrentur januis clauſis: planè ſine excommunicatis & interdictis, & ſine campanarum, & quater in anno altè cum campanis & januis apertis celebrare poſſunt, & excluſis excommunicatis interdictis admittere: ita tamen quòd hi propter quorum exceſſum latum eſt, non appropinquent altari. In cæteris ſervandum eſt interdictum. Et revocata ſunt privilegia, ultra id quibuſcunque conceſſa. Hoc dicit. Ioann. Andr.

Idem.

ALma mater eccleſia plerunque nonnulla rationabiliter ordinat & conſultè, quæ ſuadente ſubjectorum utilitate, poſtmodum conſultius, ac rationabilius revocat *c*, in meliúſve commutat. Sanè à noſtris dudum ſuis prædeceſſoribus conſtitutum, ut in terris ſeu locis eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto, nulla (certis caſibus & ſacramentis exceptis) divina celebrentur officia, vel miniſtrentur eccleſiaſtica ſacramenta. Quia verò ex diſtrictione hujuſmodi ſtatutorum excreſcit indevotio populi, pullulant hæreſes, & infinita pericula animarum inſurgunt, ac eccleſiis ſine culpa earum debita obſequia ſubtrahuntur: cum fratribus noſtris deliberatione habita ſuper his diligenti concedimus, quòd tempore interdicti ab homine, vel à jure prolati, non tantummodo morientes, ſed *d* etiam viventes, tam ſani exiſtentes quàm infirmi, ad pœnitentiam (quæ propter proclivitatem & facilitatem hominum ad peccandum, ſummè neceſſaria eſt) licitè admittantur dum tamen excommunicati non fuerint, quos admitti (præterquam in mortis *e* articulo) nolumus ad eandem. Illis etiam propter quorum culpam, dolum vel fraudem lata eſt ſententia interdicti, vel qui ad perpetrandum delictum, cujus occaſione ipſum interdictum eſt latum præbuerunt auxilium, conſilium vel favorem: niſi de ipſo delicto (ſi ſint tales, quòd id facere valeant) prius ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo idoneam dederint cautionem, aut ſi ſatisfacere nequeunt, vel hujuſmodi cautionem præſtare juraverint, quòd quum poterint ſatisfacient: & ad ſatisfactionem hujuſmodi per eum, vel per eos qui facere ipſam debent & poſſunt præſtandam dabunt conſilium, & auxilium, ac juxta poſſe ſuum fideliter laborabunt: non eſt pœnitentiæ beneficium aliquatenus concedendum. Nec tunc etiam quoad iſtos vel alios, qui circa hoc minimè deliquerunt (ubi civitas vel locus alius, ſeu univerſitas interdicti exiſtunt) facienda eſt relatio interdicti, ſed eſt eis ſolummodò injungenda pœnitentia ſalutaris. Adjicimus præterea, quòd ſingulis diebus in eccleſiis & monaſteriis miſſæ celebrentur, & alia dicuntur divina officia ſicut prius: ſubmiſſa tamen voce & januis clauſis, excommunicatis ac interdictis excluſis, & campanis etiam non pulſatis. Et tam canonici, quàm clerici eccleſiarum, in quibus diſtributiones quotidianæ illis, qui horis interſunt canonicis tribuuntur, ſi ad officia non venerint ſuprà dicta, diſtributiones eaſdem amittant: ſicut interdicto perderent non extante, ſi divinis officiis non adeſſent. In feſtivitatibus verò natalis Domini, Paſchæ, ac Pentecoſtes, & aſſumptionis virginis glorioſæ, campanæ pulſentur, & januis apertis alta voce divina officia ſolenniter celebrentur, excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis: quibus ob reverentiam dictarum ſolennitatum (ut ipſi ad humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum *a* facilius inclinentur) præfatis diebus participationem permittimus divinorum: ſic tamen quòd illi, propter quorum exceſſum interdictum hujuſmodi eſt prolatum, altari nullatenus appropinquent. Cæteris, quæ circa obſervationem interdictorum à noſtris ſunt prædeceſſoribus inſtituta, in ſuo robore duraturis: non obſtantibus quibuſvis privilegiis, eccleſiis, monaſteriis, ordinibus, religionibus, ſeu perſonis eccleſiaſticis, ſecularibus, vel regularibus, exemptis & non exemptis, ſub quavis forma vel expreſſione verborum ab Apoſtolica ſede conceſſis, quæ contra tenorem præſentis conſtitutionis nullis volumus ſuffragari, cùm quibuſlibet tam ſecularibus, quàm regularibus ſufficere debeat, ut tempore interdicti modo præmiſſo diebus celebrent ſuprà dictis.

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

TITULUS XII.

CAP. I.

Declarat hic Innocentius quid ſignificet verbum privilegii: recipimus vos in proprios filios eccleſiæ Romanæ: & quis locus dicatur eſſe deſertus. hoc dicit. Ioann. Andr.

Innocentius quartus.

VEniens: *& infrà.* Per illa verba privilegii: in ſpeciales & proprios eccleſiæ Romanæ filios vos recepimus: dictos fratres exemptos non intelligi, & ipſos ex illo in proprios ejuſdem eccleſiæ filios fuiſſe receptos, quòd ab alio quàm à Romano Pontifice, vel legato ab ejus latere *b* deſtinato, interdici vel excommunicari à quoquam non valeant, declaramus. Illum locum deſertum in præmiſſis intelligimus, qui non habitatus penitus, neque cultus fuerit, vel ultra memoriam hominum, ſecundùm indulgentiam Lucii eſt ſub Saracenorum poteſtate detentus: cenſentes eccleſias in talibus deſertis locis, à fratribus ipſis conſtructas, ſeu etiam conſtruendas, in eo plena libertate gaudere, ut ſecundùm indulgentiam Lucii,

a *alit. injecerit.* b *al. illius.* c *Vid. l. 1. C. de cad. tol. ubi dicit Bald. quòd ſicut medicus ſecundùm tempora alterat medicinas, ita legiſlator leges. Font.* d *aliter, ita: ſed & viventes.* e *Nam in mortis articulo nulla eſt caſuum reſervatio: atque ideo omnes ſacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuſvis peccatis & cenſuris abſolvere poſſunt. ita Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 7. de caſuum reſervatione.*

a *al. effectum.* b *Pet. de Anchar. negat per hunc text. probari, legatos cognoſcere poſſe de cauſis exemptorum, quia hic eſt privilegium, non jus commune. Non æquiparantur ordinariis, qui exemptos non judicant. not. ſub de offi. leg. tranſlationis. Fon.*